

щоб вправно самостиратися в шпарині розриву між тим, що представляється, і тим, що представляє. Прикметно, що для Дерріда таким же «рупором» є буква.

Література:

1. Авдієва І. Про найкращу людину, яку я знала в юнацькі роки // Лесь Курбас: Спогади сучасників. Збірка за ред. В.С.Василька. К.: Мистецтво, 1969. – С. 145–153.
2. Єрмакова Н. П. Березільська культура: Історія, досвід / ПСМ НАМ України. – К.: Фенікс, 2012. – 512 с.
3. Derrida J. De la grammatologie. - Paris: les Editions de Minuit, 1967. - 448 с.

ПАМ'ЯТУВАННЯ, ПРИГАДУВАННЯ ТА ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ЯК НЕСКІНЧЕННЕ ПОВЕРТАННЯ ДО АНАЛІЗУ ДОЛІ РЕПРЕСОВАНИХ ПРОФЕСІОНАЛІВ ТА ВТРАТ, СПРИЧИНЕНИХ ТОТАЛІТАРИЗМОМ. ПРИГАДУЮЧИ ГРОМЕКО О.Є.

Годзь Н.Б.

*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
м. Харків, Україна*

Тоненькою вервечкою
За обрій колія лежить,
А може через обрій, з сонця,
До наших ніг біжить?
Не знаю, не могу це знати ще,
Лиш степ,
Трава шуршить-шорохкотить...
І серце стука в тиші,
І вітер в ухах аж дзвенить...
Дорога, споконвічна дорога,
Наш шлях у вічності Буття,
А степ, то віддзеркалення у Бога
Усього Космосу величності життя...

Наталія Годзь, Харків, Україна, 19.09.2020 р.

Традиції виконують двояку роль, але виходячи з позитивного їх впливу, саме вони підтримують, а підчас й відновлюють стабільність у суспільстві та науці. Філософія завжди виконувала й буде виконувати культуротрансляючу функцію й аксіологічну, ціннісну. Філософія та наука завжди притримувалися певних констант, стереотипових форм та низки надважливих етичних традицій. На цьому стояла, стоїть і будемо сподіватися, втримається більша частина людства (бо тут завжди присутній варіант вибору поведінки та цінностей норм) і вся філософська, наукова спільнота. Саме етичні традиції, традиції спостереження, фіксування, переосмислення та відновлення інформації та знання є надзвичайно важливими практичними задачами науки. Не дотримуючись традиції відповідності, традиції аналізу та перевірки знання порушиться уся будова не тільки науки, але й суспільства у цілому, оскільки наука теоретично й практично усе ж таки керує механізмами, за допомогою яких відтворюється виробництво, охорона здоров'я, освіта та правові норми, тощо... У фундаменті науки, як і самої філософії знаходиться базовий компонент – а саме, тяжіння до Істини, наукова чесність та відповідність моральним цінностям та нормам, некорисливість.

Бертран Рассел писав, що з того часу, коли люди навчилися вільно міркувати, їх дії

почали залежати від їх теорій відносно питання розуміння Зла та Добра, і це питання розуміння цих феноменів необхідно до розгляду як в минулому, так й в сучасному часі, оскільки для розуміння епохи чи нації (а ми додамо – народу) Б. Рассел вважав за необхідне ввести й розуміння філософії, а задля цього треба вже бути навченим філософствувати та розуміти її [3, с. 23]. Саме тому ми, як науковці і люди, які більшою мірою дотичні до філософського стилю мислення мусимо повертатися знов і знов до минулого, аби у його нетрях знайти або віднайти імена та події, аби досягнути ці події заново, виходячи з нових можливостей часу та інформації, в яких ми живемо [1], [2].

Наукова спільнота дає можливість за допомогою власних пошукових та експертних механізмів не тільки віднайти певні матеріали в яких прописано персоналії вчених, їх біографічні, виробничі дані, але й піддати їх науковому, й відповідно системному аналізу. Науковці у цій праці ідуть поряд з бібліотечними працівниками та архівістами. Саме така співпраця не тільки зумовлює циркулювання інформації та матеріалів, які пов'язані або дотичні, але й порушує додаткові пласти інформації, які згодом виявляються корисними для багатьох людей та установ (наприклад професійні спільноти, дослідники генеалогій, краєзнавчі та історичні музеї, родини пересічних громадян, які поширюють знання про історію власного краю та родини). Виводячи персоналії науковців, їх працю з периферії пам'ятування або навіть з штучно створених умов для нехтування та забування праць видатних професіоналів – будь то науковець, вчитель, лікар, інженер, тощо ми спільно відновлюємо дійсну картину історичного буття та відновлюємо морально-етичні ціннісні базові суспільні основи.

На жаль, людство поєднано не лише позитивними споминами та позитивною інформацією. Історія це пам'ятує а філософія за допомогою власних методів та методологічних прийомів не лише оцінює з точки зору аксіології або етичних настанов у цілому, але й створює певний нарративний матеріал для подальшої праці з ним у якому можливо знов і знов промовляти і промовляючи віднаходити певний сенс та зміст феноменам. Торкатися теми нашого дослідження важко. Жертва та жертвовність, відношення «кат» – «жертва» хоча й досліджуються, але в силу власної емоційності та болісності питання, певної заангажованості, завжди роблять дослідження важкими. Тоталітарні, деспотичні системи важкі як для тих, хто живе в них, так й для наступних поколінь, які народилися у тих, хто вижив або пережив цей жах. Насамперед страшними є демографічні порушення, спричинені масовими знищеннями інакомислячих. Режим жахають відсутністю множинності та альтернативності ідей у науці та виробництві, суспільному житті на той час. Нереалізоване майбутнє занадто масово притаманне як характеристика таким спільнотам. Викривлена правда, замовчувана істина, але ж кожне особисте життя має право на існування та самореалізацію і розвиток. Гуманістичні цінності саме тут нещадно знищуються, створюється нездоровий соціальний організм у якому існують примусовість та фальсифікація; подвійний стандарт та викривлене ставлення та розуміння істини.

Коли ми працюємо над цією темою найбільшу гіркоту почуттям дає цинічність ставлення до праведників та підміна реальних героїв на їх імітаторів. Досліджуючи матеріали життя лікаря-хірурга Громеко, ми бачимо кричущу несправедливість до професіонала і дійсно праведника, який власним життям, життям й поступками своєї родини (дружина вчителька і асистент чоловіка у разі потреби за операційним столом, син лікар, який помер спасаючи дитину, другий син інженер і натураліст-аматор, який все життя працював з юннатами) постійно це доводить. Ми філософи, ми боремося за Істину, якою б гіркою вона не була, але поряд з істиною завжди присутня Правда, саме та правда, яку замовчано на декілька поколінь. Матеріал досі збирається по крихтах, а розпочинався з спогадів власної родини, оскільки родини певний час жили поряд. Архівні матеріали або знищені, або розрізнені, оскільки історія родини – історія мільйонів невинно засуджених. Прямих нащадків немає. Важливими джерелами досі була усна пам'ять непрямих очевидців (починаючи з 1947 року приблизно) та архів Харківського СБУ

[12], нещодавно додалися оцифровані матеріали Харківського Національного Університету імені В.Н. Каразіна [11] та списки лікарів Російської імперії, та єдиний список за 1925 (6) рік у радянському союзі [4–9].

Олександр Євгенович Громеко народився у 1881 році в місті Павлодар Ақмолинської області, його батько – Євген Костянтинович, про матір відомо лише ім'я Вікторія. Медичний факультет Харківського університету він закінчив у 1909 році. Нещодавно оцифровані й виставлені у електронному доступі списки студентів тогочасного університету та «Російські медичні списки» у яких, як ми дослідили починаючи з 1911 та по 1925 (26) рр. присутня інформація про Громеко (Громека), що дало неоціненний матеріал для подальших спроб пошуку хоч якихось джерел, де може згадуватися родина Громеко, насамперед медичного та педагогічного характеру. У списку студентів [11, с.64] на перший погляд звичайна таблиця, у якій кожному студенту відводилося лише один рядок дала нам надзвичайно багато інформації – по-перше, рік закінчення університету та спеціальність, групу де він навчався, прізвище студента Громеко О.Є. знаходиться під номером 215; по-друге, біля прізвища стоїть приписка, якої у інших сокурсників його не бачили, а саме – «Под.зач.Въ ополч.» – скоріш за все це підлягає зачисленню у ополчення», що наводить на думку що він був військовим хірургом. З усних джерел, начебто у роки першої світової він з дружиною, Єфросинією Автономівною Громеко (вчителька) ще й працював з пораненими. Пізніше, під час другої світової відповідно до матеріалів допитів та показань свідків [12] від витягав з палаючого танку з повним боєкомплектom на ст. Основа танкістів у кількості три людини (один з них виявився Героєм Радянського Союзу), під обстрілами неодноразово через колію ст. Основа на дошках особисто виносив з помічниками поранених. Далі – факультет медичний з припискою «9» (слід продовжити архівні пошуки у цьому напрямі), додамо, що як виявляється, студенти медицини єдині серед всіх студентів тогочасної Російської імперії не мали ПОЖИТТЕВО право змінювати свій отриманий фах. Це ще раз підкреслює високі особисті моральні якості тогочасних лікарів. Цікавим та інформативним є третій розділ таблиці у довіднику випускників університету – «звільнення від платні стип.» - написано «Харитон.» що скоріш за все означає, що Громеко Олександр Євгенович був особистим стипендіатом відомого українського мецената Харитоненка. На користь цього може слугувати й інформація про місце попереднього з університетом «виховання» – а саме Сумська гімназія (це ще два шляхи пошуку матеріалів про родину). Дата вступу Громеко до університету – 1903 рік, на той момент йому було приблизно 21-22 роки. До речі у списках студентів поки ми шукали інформацію на О.Є. Громеко було прізвище й Грузинцева, але цей пошук ми поки відкладаємо іншим дослідникам.

Ми пишемо не просто за лікаря Громеко О.Є., а за родину людей, які несли Просвіту по містечкам та селам України, тому неможливо оминати у споминах постать дружини – Єфросинії Автономівні Громеко – вчительки, помічниці у медицині (вона асистувала досить часто при операціях чоловікові), яка виховала не одне покоління людей по тим місцям, де й її чоловік лікував та народила й виховала двох чудових синів – інженера Євгена (1907 р.н. – відповідно, він народився скоріш за все у Харкові, під час навчання батька у університеті) та лікаря Олександра (ім'я точно не відоме) – останній, помер студентом –фельдшером, рятуючи дитину від дифтерії – сам, на жаль від неї заразився й помер... Відомо що Єфросинія Автономівна народилася у 1880 році [12].

У справі вказано, що лікар працював у передмісті Красний б. Псковської губернії у земській лікарні з 1910 по 1923 роки й тут же що з 1910–1923 сімейний лікар в селі Ново-Миколаївське Запорізької області, а з 1923 по 1928 рік працював на ст. Пологи. Ми вже знаємо що він з 1928 року приїхав та почав працювати на ст. Основа у місцевій тоді залізничній лікарні (яка діє до нашого часу, але вже під іншою юрисдикцією). Фахівці, яких ми питали за документацію того часу, кажуть що лікарня тоді належала у підпорядкуванні чомусь до Донецької залізниці, що ще більше ускладнює пошуки будь – яких матеріалів та хоча б одного

фото самого Олександра Євгеновича Громеко. Під час наступу фашистських військ на той час діючий головний лікар основ'янської лікарні А.С. Новомі*** (нерозбірливо) відмовився від своїх обов'язків і виїхав, залишивши лікарню і персонал з хворими та пораненими на завідділенням Громеко [12]. Під час і першої, і другої окупації міста Громеко не тільки зберіг працюючу лікарню, але й встиг у перший раз спасти декілька десятків червоноармійців роздавши їх по домівках Основи та пос. Жихорь. Він рятував лікарів від голодної смерті, оскільки інших лікарень тут вже не було, надавав фахову допомогу, на разі й породіллям з немовлятами, оперував, припиняв мародерство [12].

До речі, ми виявили часткову невідповідність матеріалів справи – оскільки у «Списках лікарів, ветеринарних лікарів, зубних лікарів та фармацевтів та аптек» починаючи від 15 березня 1910 року Громеко прописано як «Громека» – усі інші дані співпадають з нашими але у 1910 році він числився лекарем та служив земським лікарем у селі Солодка Балка Бердянського уїзду Таврійської губернії – по у порівнянні з матеріалами допитів подає невідповідність [4, с. 115], [5], [6], [7], [8], [9], міркуємо, що може він хотів когось захистити у цих місцинах оскільки у тій же справі зберігається розмитий зошит з листами працівників та місцевих мешканців які заступилися за Громеко, та аби їх не арештували він з дружиною намагався «втопити» цього зошита, аби чорнила розмилося – на зошиті написано «Изъят про попытке уничтожения при обыске» там ще були дані від врятованих пацієнтів (наприклад. Антоненко Лукерії, Чумак й т.п. випадки), лікарів, медперсоналу – людей, які не злякалися заступитися за правду [12]. Повертаючись до списків лікарів за 1910 – 1925(6) нам вдалося з'ясувати, що вже у 1911 році він дійсно працював у с. Ново-Миколаївське Олександрівського уїзду Катеринославської губернії [5, с. 115] – як ми бачимо, ця та подальша інформація співпадає й у допитах, й у джерелах електронних баз з матеріалами «Медичних списків».

Окремо надзвичайно важливим до дослідження є матеріали про його працю у Чубарівці (Пологи): в «Посвідченні» Чубарівського районного виконавчого комітету Запоріжської округи відділу Секретаріату від 1.09.1928 року за підписом Голови райвиконкому Башктова та секретаря Кобилешного, вказано, що О.Є. Громеко «енергічною суспільною працею» перетворив медичний участок в якому була лише одна кімната в п'ять робочих профільних кабінетів та лабораторію, окрім того в 1924 році було там же відкрито медичний будинок, у якому Громеко два роки працював безкоштовно головним лікарем і сам матеріально його оснастив й створив на його базі медичну установу, за час його роботи в ній жодна людина не померла. Саме за ініціативою О.Є. Громеко в Чубарівці (Пологах) було відкрито Дитячу Консультацію й до роботи змогли стати жінки, яких він запросив працювати. З 1926 по 1928 роки Олександр Євгенович Громеко був ще й Інспектором Охорони Здоров'я і знов-таки безкоштовно [12].

Як писав ще Сенека, «У всякій справі... досить значущою справою є самий спосіб як казати й як діяти» [10, с. 31]. Справу по реабілітації та повному опису біографії родини Громеко слід провести у повному розмірі, живі ще певні свідки, а доля цієї непересічної людини є долею усього народу. Він частина історії як певних містечок України, так і частина історії Харківського Національного університету імені В.Н. Каразіна, самої залізниці та залізничної медицини й Харкова. Як жаль полеглих солдатів, так й жаль безневинно розстріляних лікарів, тому справа чекає зрушення з місця, оскільки «Нема нічого найсумнішого, аніж довгий час залишатися у забутті» [10, с. 30].

Список літератури

1. Годзь Н.Б. Постаті. Пригадуючи та відновлюючи імена лікарів яких не мали права забувати: талановитий харківський хірург-гінеколог Громеко О.Є. / Н.Б. Годзь // Матеріали науково-практичної онлайн-конференції з міжнародною участю «Проблема людини у соціально-гуманітарному та медичному дискурсах») 28–29 травня 2020 р., м. Харків. – Харків :

ХНМУ – 2020 р., С.32–35., 160 с.,

2. Годзь Н.Б. Краткий анализ работы Гр. Грузинцева «Очерки по теории науки» / Н.Б. Годзь // Очерки по истории науки в России в начале XX века/ Под редакцией Н.Г. Баранец, Е.В. Кудряшовой. – Ульяновск: Издатель Качалин Александр Васильевич. – 2014. – 428 с., – С. 72–88.

3. Рассел Б. История западной философии: В 3 кн. / Б. Рассел // Пер. с англ: Подгот. текста В.В. Целищева. – СПб. : Азбука, 2001. – 960 с.

4. Российский медицинский список, изданный управлением главного Врачебного инспектора министерства внутренних дел на 1910 годъ (Списки врачей, ветеринарных врачей, зубных врачей, фармацевтовъ и аптекъ по свѣдѣніямъ къ 15 марта 1910 г. – Санкт-Петербургъ, Типография Министерства Внутренних дел.

5. Российский медицинский список, изданный управлением главного Врачебного инспектора министерства внутренних дел на 1911 годъ (Списки врачей, ветеринарных врачей, зубных врачей, фармацевтовъ и аптекъ по свѣдѣніямъ къ 10 марта 1911 г. – Санкт-Петербургъ, Типография Министерства Внутренних дел.

6. Российский медицинский список, изданный управлением главного Врачебного инспектора министерства внутренних дел на 1912 годъ (Списки врачей, ветеринарных врачей, зубных врачей, фармацевтовъ и аптекъ по свѣдѣніямъ къ 20апреля 1912 г. – Санкт-Петербургъ, Типография Министерства Внутренних дел.

7. Российский медицинский список, изданный управлением главного Врачебного инспектора министерства внутренних дел на 1913 годъ (Списки врачей, ветеринарных врачей, зубных врачей, фармацевтовъ и аптекъ по свѣдѣніямъ къ 20 апреля 1913 г. – Санкт-Петербургъ, Типография Министерства Внутренних дел. С.125.

8. Российский медицинский список, изданный управлением главного Врачебного инспектора министерства внутренних дел на 1914 годъ (Списки врачей, ветеринарных врачей, зубных врачей, фармацевтовъ и аптекъ по свѣдѣніямъ къ 1 мая 1914 г. – Санкт-Петербургъ, Типография Министерства Внутренних дел. С.132.

9. Российский медицинский список, изданный управлением главного Врачебного инспектора министерства внутренних дел на 1916 годъ (Списки врачей, ветеринарных врачей, зубных врачей, фармацевтовъ и аптекъ по свѣдѣніямъ къ 1 мая 1916 г. – Санкт-Петербургъ, Типография Министерства Внутренних дел.

10. Сенека Л.-А. О Благодеяниях / Л.-А. Сенека // Римские стоики.

11. Списокъ студентовъ императарскаго харьковскаго университета на 1908–1909 академический годъ – Харьковъ. Типографія «Печатное Дѣло». Клочковская ул. Д. № 5, 1909 г.

12. Транспортный отдел НКГБ южной железной дороги дело № 592 обвиняемого Громеко Александра Евгениевича 30.1.44/3/4/44 гг.

ХРИСТИАНСКАЯ «АНТРОПОЛОГИЯ ВОССТАНОВЛЕНИЯ» КАК ТЕМПОРАЛЬНЫЙ ИНДЕКС

Панков Г.Д.,

Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков, Украина

1. Постановка данной проблемы предусматривает прояснение двух значений в названии предложенной темы: 1) значения «антропологии восстановления», 2) значения темпорального индекса. Значение «антропологии восстановления» представляет собой авторскую конструкцию, созданную путем совмещения богословского дискурса с философским. Значение «восстановления» человека заимствовано из области сотериологической теологии,